

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЖИТОМИРСЬКОЇ РАДИ ОБ'ЄДНАНИХ
ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЇЇ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
(1917 р.)**

У статті досліджуються основні напрями діяльності Ради об'єднаних громадських організацій Житомира та її виконавчого комітету, визначено їх вплив на життя міста.

Ключові слова: рада, комітет, громадські організації, Тимчасовий уряд, міліція, дума.

Лютнева революція була переломним моментом в історії як Російської імперії загалом, так і українських земель, які входили до її складу, зокрема. Ліквідація імператорської влади та встановлення демократичного устрою в державі викликали негайну потребу у формуванні відповідних новому часу органів місцевого управління. Одним з головних завдань, які постали перед новоствореним Тимчасовим урядом, була вибудова стрункої вертикалі управління для реалізації всіх задумів. Провідне місце у цій системі належало органам самоврядування, і зокрема – громадським радам організацій та їх комітетам. Метою нашого дослідження є вивчення формування вказаних організацій у Житомирі, аналіз напрямків їх діяльності, висвітлення значення у житті місцевого населення.

Тема революційних подій 1917 р. була і лишається дуже популярною серед дослідників. Період, який має за часові межі Лютневу революцію та жовтневе захоплення більшовиками влади, був предметом дослідження багатьох різноманітних праць, серед яких є й такі, що висвітлюють певні аспекти існування рад громадських організацій та їх комітетів на Волині. Зокрема, варто вказати на студії Г. Басари [1; 2], В. Бойка [3], В. Комара [4], О. Леміжанської [5]. Разом з тим, можна відзначити, що проблема формування та діяльності громадських рад та комітетів в Україні потребує подальшого вивчення.

Ради громадських організацій та їх комітети почали формуватися відразу після проголошення про ліквідацію монархічної влади в Росії. Цей процес відбувався у контексті загального реформування системи місцевого управління та самоврядування. Так, одним з перших рішень Тимчасового уряду (4 березня) була передача адміністративної влади на місцях з рук губернаторів головам губернських земських управ, які почали виконувати обов'язки губернських комісарів [6]. Зокрема, волинським губернським комісаром було призначено голову губернської земської управи Б. Лелявського [7, 2]. Вже 3 березня 1917 р. у Декларації Тимчасового уряду про його політичні завдання йшлося про намір провести нові вибори до органів місцевого самоврядування на основі загального, прямого, рівного і таємного голосування, тобто реформувати міські муніципальні органи [8, 518]. Прямих вказівок з боку Тимчасового уряду щодо утворення рад громадських організацій не було. Вони почали виникати стихійно і були виразником прагнень демократично налаштованої громадськості взяти участь у реформуванні державного та місцевого управління. 14 березня 1917 р. Міністерство внутрішніх справ запропонувало губернським комісарам формувати на місцях губернські, повітові, волосні, міські та селищні комітети зі складу громадських організацій, 22 березня Юридична нарада при Тимчасовому уряду порекомендувала передати цим органам управління „всю повноту державної влади на місцях”. На з'їзді губернських комісарів 22-24 квітня 1917 р. було вирішено, що комісари в управлінні мають спиратися в першу чергу на громадські комітети [9]. Таким чином, уряд намагався відмовитися від повної централізації влади і знайти опору в особі як реформованих міських дум та управ, так і громадських рад та комітетів.

У Житомирі Раду об'єднаних громадських організацій було утворено 4 березня 1917 р. [10, 254]. Через кілька днів, 7 березня, у приміщенні міської управи відбулися збори представників громадських організацій міста та місцевого військового гарнізону, які обрали міський громадський виконавчий комітет [11, 2]. Це було позитивно сприйнято як громадськістю,

так і військовими. Зокрема, телеграму з привітаннями Раді надіслав головнокомандувач Південно-Західного фронту О. Брусилов [12, 2].

5 квітня 1917 р. Волинською губернською громадською Радою була сформована загальна схема організації волосних, селищних, міських, повітових та губернської рад об'єднаних громадських організацій. У ній було зазначено, що ради формуються на виборній основі. Брати участь у виборах і бути обраним мали право всі особи, які проживали в цій місцевості і за віком не молодші 21 року. Кожна громадська рада призначала виконавчий комітет. До складу міських рад мали право увійти представники всіх громадських товариств, союзів, організацій тощо, які діяли в містах (по одному від кожного). Кожна міська рада Волинської губернії мала по 1 представнику у губернській раді, а Житомир, як центр губернії, – 4 представника [13, 3-4].

9 березня 1917 р. комісією житомирської Ради об'єднаних громадських організацій були визначені основні принципи формування її складу (ухвалені Радою 11-13 квітня 1917 р.). Зокрема, до участі в Раді запрошувалися представники просвітницьких, наукових, професіональних, економічних, благодійних організацій, воєнно-промислового комітету, Земського союзу, Союзу міст, земства, міського самоврядування, комітетів політичних партій (крім відверто контрреволюційних), житомирських Рад військових та робітничих депутатів, союзів службовців [13, 19-20, 30-зв.]

Житомирська Рада об'єднаних громадських організацій та міський виконавчий комітет визначили основні завдання своєї діяльності:

1. Зміцнення та забезпечення нового ладу, проведення в життя засад демократичної республіки.
2. Підтримка громадського порядку та спокою.
3. Організація широких мас місцевого населення та підготовка його до сприйняття нового ладу та правильного проведення виборів до місцевих органів самоврядування та Установчих зборів [13, 29].

Для реалізації цих завдань комітет, який вважав себе місцевим громадським органом Тимчасового уряду в м. Житомирі, мав право організації громадського життя та контролю за правильністю виконання

обов'язків місцевими старими та новими установами, які діяли в місті. Таким чином, міський громадський комітет бачив себе у ролі органу, який мав координувати адміністративне та громадське життя міста до обрання нового муніципального управління – думи та управи. Він мав право безпосередньо звертатися до Тимчасового уряду та до всіх місцевих громадських та урядових установ, видавати постанови, які стосувалися життя міста та діяльності міських організацій, надавати пропозиції з більш загальних питань губернському комісару тощо [13, 29]. Права комітету були окреслені у телеграмі Тимчасового уряду губернському комісару [12, 28-зв].

Для функціонування новостворені органи громадського управління потребували коштів. З цією метою комітет взяв кредит у міської думи у розмірі 5000 руб. [12, 31-зв]. Також з дозволу губернського комісара він отримав можливість користуватися коштами колишнього Волинського губернського жандармського управління.

Комітет був виконавчим органом Ради громадських організацій, періодично скликаючи її (як правило, засідання житомирської Ради відбувалися один раз на місяць, за винятком позачергових) для проведення звітності щодо своєї діяльності та її схвалення. Чисельність комітету не була сталою, що зумовлювалося зміною представництва в ньому різних державних та громадських організацій. У квітні-травні 1917 р. до його складу входив 31 член, зокрема представники міського управління А. Півоцький та С. Плотницький, губернського земства К. Соколовський, воєнно-промислового комітету А. Камкін, місцевого комітету партії есерів Ф. Влайков, Волинської Української ради А. Багриновський та ін. [12, 1].

Головною функцією комітету передбачалося керівництво всіма справами міського життя у контакті з місцевою думою. Для цього були утворені спеціальні комісії: адміністративна, громадської безпеки, народної освіти, фінансова, судова, організаційна, контрольна. Питання військового характеру мала вирішувати місцева Рада військових депутатів. Кожна комісія складалася не менш, як з 3 членів комітету, обирала свого голову і мала

право поповнюватися представниками різних громадських установ [13, 29, 29-зв.].

Рада та комітет з перших днів свого існування почали активну діяльність з налагодження міського життя. Однією з найбільш нагальних потреб населення того часу була ліквідація дефіциту продовольства у місті. Вже на одному з перших засідань Ради, 11 березня, її голова, А. Півоцький (він водночас виконував обов'язки міського голови; очолював комітет до середини квітня 1917 р.), відзначивши, у першу чергу через незадовільну роботу транспорту, недостатню кількість борошна у місті, запропонував звернутися за допомогою до „Хлібармії” („Хлібармія” – загальна назва органів, які займалися постачанням хліба до армії, промислових підприємств та великих міст, і були підзвітні урядовій Особливій нараді з продовольчої справи) [13, 12]. Тоді ж Рада створила спеціальну продовольчу комісію. Представники комітету постійно брали участь у роботі міської продовольчої управи [13, 35-зв.]. З ініціативи комітету у квітні 1917 р. була створена ревізійна комісія, яка перевіряла склади з борошном та стежила за продовольчими торговельними операціями в місті [14, 89]. Також органи громадського самоврядування опікувалися постачанням матеріалів для опалення населенню [12, 65,70; 14, 344]. Боротьба з дефіцитом предметів споживання першої необхідності постійно перебувала на порядку денному засідань Ради та комітету.

Іншою важливою проблемою того часу в Житомирі було безробіття. Для боротьби з ним за сприяння громадського комітету при міській управі була відкрита біржа праці [12, 70]. Юридична комісія комітету розглядала скарги звільнених робітників на власників підприємств. Іншим шляхом збільшення зайнятості населення були клопотання громадського самоврядування перед державними органами щодо заміщення військовополонених, які там працювали, безробітними [12, 70].

Житомирська Рада громадських організацій та її виконавчий комітет постійно стежили за діяльністю міліції, намагалися покращити її становище. Керівництво міської міліції регулярно звітувало про її організацію та роботу.

Новостворений правоохоронний орган переживав дуже нелегкі часи. Великою проблемою був брак досвідчених кадрів – чинів поліції звільнили, натомість нових службовців не було звідки брати. Як правило, вільні місця у міліції посідали поранені та непридатні до служби солдати, що зумовило різке падіння професійного рівня міліції. Громадське самоврядування намагалося зарадити цьому. Наприклад, 11 березня Рада обговорила проект організації добровольчої міліції з учнів та службовців у громадських установах. Було вирішено, що до служби в міліції не можна брати учнів середніх навчальних закладів, а студентів – лише за їх бажанням [13, 11-зв,12]. Пізніше, 20 червня, комітет підняв клопотання перед прокурором окружного суду про організацію при ньому курсів підготовки міліціонерів [12, 59-зв].

Рада призначала начальника міської міліції – наприклад, у березні 1917 р. цю посаду обійняв В. Ржицький [13, 13-зв]. 10 червня 1917 р. Рада постановила збільшити штат міської міліції до 164 чол., а також організувати кінну міліцію в Житомирі. Тоді ж для покращення боротьби зі злочинністю було вирішено збільшити утримання службовців кримінально-розшукового відділення та організувати нічне перебування на постах міліціонерів [13, 41, 41-зв]. А для покращення порядку та дисципліни у міській в'язниці комітет запропонував начальнику військового гарнізону призначити туди свого коменданта [12, 36-зв].

Пов'язаним з роботою міліції було питання забезпечення громадського спокою в місті. Зокрема, важливим завданням комітету було належним чином впорядкувати організацію масових акцій та демонстрацій. 12 березня 1917 р. він видав постанову, згідно з якою організації та особи, які влаштовували публічні зібрання у громадських місцях, мали повідомляти начальнику міської міліції про час та місце зібрання не пізніше, як за 10 годин до його початку [12, 2-зв]. Крім цього, міліцію заздалегідь мали інформувати про всі спектаклі, вистави та концерти, що мали проводитися в місті [14, 155]. Органи громадського самоврядування були й ініціаторами масових акцій. Зокрема, за постановою комітету, 18 квітня (1 травня за новим

стилем) в Житомирі було проведено демонстрацію, присвячену дню трудящих та встановленню демократії в державі [14, 85, 105]. Також суттєвою проблемою, на думку комітету, було поширення таємного винокуріння в губернії, тому він закликав населення боротися з пияцтвом [12, 40; 14, 12-зв].

Громадський комітет Житомира брав на себе також повноваження щодо видачі розпоряджень про арешти. Це стосувалося осіб, які були службовцями жандармського відділення, а також тих, хто у попередні роки відзначився відвертою реакційною діяльністю. Так, наприкінці березня він постановив арештувати та вислати за межі Волинської губернії редактора місцевої газети „Жизнь Волыни”, яка відрізнялася промонархічними та антисемітськими поглядами, М. Петровича [13, 8]. Іншим прикладом є постанова для начальника міліції про арешт голови житомирського жандармського відділення полковника Юденича та його заступників від 23 березня 1917 р. [12, 31]. Згодом їх справи передали для розгляду прокурору місцевого окружного суду. Крім цього, Радою піднімалися клопотання перед губернським комісаром про заборону діяльності в губернії промонархічних священнослужителів, які під час проповідей агітували населення проти Тимчасового уряду [13, 16-зв; 12, 10; 14, 47]. Таким чином, можна констатувати, що органи громадського самоврядування Житомира активно переймалися притягненням до відповідальності прихильників колишнього режиму. Разом з тим, вони протестували проти самочинних обшуків та арештів з боку приватних громадських та партійних організацій, вважаючи, що це породжує анархію в місті.

Серед інших одним із перших рішень Тимчасового уряду була ліквідація жандармського управління. Рада громадських організацій Житомира підтримала цю постанову і створила комісію для вивчення справ місцевого жандармського відділення [12, 25]. З її дозволу, були складені й регулярно публікувалися у міській пресі списки агентів охоранки. У вересні 1917 р. справи Волинського губернського жандармського управління передали місцевому окружному суду [15, 315].

Одним із завдань, які стояли перед органами громадського самоврядування Житомира, було сприяння муніципальним органам у проведенні виборів до міської думи. Комітет створив виборчу комісію, яка займалася формуванням списків виборців, організацією дільничних комісій [13, 35], пошуком приміщень для ознайомлення населення з виборчими списками й програмами [14, 425] тощо.

Помітне місце у роботі комітету займало питання міської освіти та просвітництва населення. Вже 12 березня 1917 р. почала роботу комісія народної освіти на чолі з С. Доманевською, головним завданням якої було визначено сприяння розвитку культурно-просвітницької діяльності в Житомирі та координування у цій справі приватної ініціативи [12, 2]. Вже за перші тижні своєї діяльності вона провела низку бесід про поточні політичні події в навчальних закладах та військових частинах, кілька багатолюдних публічних засідань тощо, причому, за пропозицією С. Доманевської, вони велися не лише російською, а й українською, польською та єврейською мовами. Щоправда, згодом активність комісії зменшилася, оскільки бракувало досвідчених лекторів [15, 68].

Не лишилася осторонь уваги комітету й житомирська публічна бібліотека. Зокрема, на засіданні 24 червня 1917 р. він висловив побажання її розпорядчому комітету пожвавити діяльність, поповнити свій склад представниками політичних партій, а бібліотечні фонди – соціалістичною літературою, забороненою у роки монархії [12, 65]. У відповідь управління бібліотеки погодилося ввести до свого складу представника громадського комітету, проте відмовило у цьому праві політичним партіям, слушно аргументувавши це просвітницьким, а не політичним характером свого закладу [15, 278].

Освіта також була предметом уваги громадського самоврядування. Представники комітету були членами міської училищної комісії [12, 67]. Суттєво ускладнювали роботу шкіл дефіцит коштів та відсутність приміщень. Весною та влітку 1917 р. низка освітніх закладів Житомира звернулася з проханням до комітету посприяти у звільненні їх приміщень від

військових установ, переважно – шпиталів. Волинь була прифронтовою територією, і протягом війни тут розташовувалися не лише військові гарнізони, а й органи тилового забезпечення, штабні структури, медичні заклади тощо. Житомир не був винятком. Серед інших будівель, під потреби армії були зайняті чимало приміщень шкіл та гімназій. Після демократизації державного устрою передбачалося різке збільшення чисельності учнів, тому незадовго до початку нового навчального року дирекція освітніх закладів підняла питання про налагодження навчального процесу, однією з умов якого було повернення зайнятих військами шкільних приміщень. Зокрема, будинок Житомирського ремісничого училища, евакуйованого у 1915 р., був зайнятий під шпиталь, і Волинська губернська земська управа просила комітет посприяти його перевести [13, 6]. З подібними проханнями до Ради зверталися 2-га чоловіча гімназія, єврейська початкова школа [13, 41-зв] тощо. Такі прохання було дуже складно виконати, оскільки військові установи просто не було куди перевести – бракувало вільних приміщень [12, 70]. Проте 18 серпня 1917 р. комітет констатував, що практично всі середні навчальні заклади вдалося забезпечити приміщеннями – лишилися без них лише землемірне, духовне та деякі інші училища [12, 87]. Таким чином, органи громадського самоврядування Житомира намагалися сприяти налагодженню діяльності освітніх закладів.

15 березня комітет санкціонував безперешкодне утворення громадських товариств, організацій, союзів тощо в місті [16, 2]. Він же реєстрував нові громадські організації, які засновувалися в Житомирі на той час. Для визнання їх законного існування організації повинні були подати заяву про своє утворення, статут, вказати основну мету свого функціонування, органи управління, а також кількість членів, які проживають у Житомирі [12, 2-зв].

Громадський комітет активно співпрацював з іншими державними, місцевими та громадськими органами. Його представники брали участь у різноманітних з'їздах, семінарах, обговореннях тощо. Зокрема, делегати комітету були учасниками губернського з'їзду духовенства, який відбувся у

Житомирі наприкінці березня 1917 р. [12, 36]. На засіданнях комітету та Ради часто був присутній губернський комісар. Представники комітету брали участь у роботі губернського та повітового земельних комітетів, міської продовольчої управи [12, 54], губернського відділення Всеросійського комітету допомоги постраждалим від воєнних дій, залізничному та губернському продовольчому комітетах [12, 77-зв] тощо.

Відсутність законодавчих актів з боку Тимчасового уряду, які б регулювали діяльність громадських комітетів, та викликана цим відсутність чіткого визначення їх функцій зумовили певне дублювання напрямів їх роботи з міськими думами. Періодично житомирський комітет також звертав свою увагу на питання, вирішення яких входило до обов'язків міського самоврядування – діяльність комунальних підприємств, благоустрій міста тощо. Зокрема, він надавав дозволи на проведення поширених у той час публічних зборів коштів [12, 19]. Так, 23 квітня, з дозволу комітету, на вулицях міста було проведено збір коштів для Ліги боротьби з туберкульозом [12, 31-зв], на 21 травня такий дозвіл на збір пожертвувань для зміцнення українського руху отримала Волинська Українська рада [14, 303] тощо. 23 березня комітет звернувся до населення міста із закликом прибрати після зими вулиці та подвір'я, хоча зазвичай за цим слідувала міська управа [12, 31-зв]. Обов'язком управи був і контроль за діяльністю міської телефонної станції, проте 11 липня 1917 р. громадський комітет, заслухавши доповідь про її роботу, закликав керівника телефонної мережі вжити заходів для покращення її функціонування [12, 77-зв]. Варто відзначити також спроби громадського самоврядування впорядкувати стосунки між домовласниками та квартиронаймачами [17, 2].

Втручання у дії міського самоврядування інколи було зумовлене його неправильними, на думку комітету, діями. Так сталося наприкінці червня 1917 р., коли міська дума ухвалила продовжити ще на 10 років угоду про організацію функціонування міського трамваю з Товариством міських і під'їзних шляхів в Росії (воно забезпечувало діяльність трамваю в Житомирі, забираючи натомість прибутки від плати за проїзд; попередня угода мала

завершитися у 1918 р.). Комітет опротестував цю угоду, мотивувавши це погіршенням її умов для мешканців міста. Це питання мала обговорити вже новообрана, а не стара цензова, дума [12, 63-зв]. Щоправда, дума не погодилася скасувати угоду, одним із наслідків чого був страйк візників (однією з частин угоди був дозвіл Товариству ввести в дію спеціальні вантажні трамвайні платформи для перевезення майна та товарів, що зумовило зниження заробітку вантажних візників) [12, 87-зв]. Комітет також видав постанову для міської управи про впорядкування діяльності трамваю, зокрема періодичності курсування вагонів [12, 79-зв].

Не залишався поза увагою комітету й гужовий транспорт. Загальне зростання цін та збільшення дефіциту зумовили збільшення, почасти незаконне, візниками плати за проїзд. Зокрема, так часто було на залізничному вокзалі міста. Для боротьби з цим комітет 27 червня 1917 р. видав постанову про постійне перебування міліції на станції для стеження за недопущенням незаконного підвищення проїзної плати візниками. Крім цього, було заборонено вантажним візникам заважати приватним особам на вокзалі брати товари для перевезення [12, 67].

Проведення виборів до міської думи Житомира зумовило згортання роботи місцевої Ради об'єднаних громадських організацій та її комітету. Органи громадського самоврядування бачили своєю основною метою координацію місцевого життя протягом перехідного періоду реформування міського управління, тому обрання думи за новим законодавством Тимчасового уряду було причиною припинення їх діяльності. Щоправда, громадський комітет був змушений продовжувати працювати ще протягом майже двох місяців після виборів до міської думи до фактичного початку її функціонування. Останнє засідання комітету відбулося 18 вересня [12, 88], а Ради об'єднаних громадських організацій Житомира – 24 вересня 1917 р. [13, 47]. Майно, придбане комітетом, та його справи були передані міській управі.

Таким чином, Рада об'єднаних організацій Житомира та її виконавчий комітет займали чільні позиції в управлінні міським життям весною та літом

1917 р. Вони були свідченням бурхливого посилення громадського ентузіазму, покликаного революційними змінами того року. Поєднавши представників переважної більшості органів державного і місцевого управління та громадських організацій, які функціонували в Житомирі, Рада стала провідником реформ та налагодження суспільного життя в місті. У першу чергу, громадське самоврядування спрямовувало свої зусилля на забезпечення спокою та просвітницьку роботу. Зокрема, серед напрямів діяльності Ради та комітету можна відзначити забезпечення хлібом населення, налагодження роботи міської міліції, інформування житомирян про сутність політичних змін та нового уряду, підготовка до муніципальних та парламентських виборів тощо. Це все дозволяє констатувати важливість у житті Житомира 1917 р. міської громадської Ради та її виконавчого комітету.

Список використаних джерел та літератури:

1. Басара Г.Б. Українське провінційне місто як політичне і соціокультурне явище у добу національно-демократичної революції (березень 1917 – квітень 1918 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 09.00.12 / Басара Галина Богданівна. – К., 2003. – 207 с.
2. Басара Г.Б. Політичне та соціокультурне життя міст Великої Волині на початку української революції / Басара Г.Б. // Історія міст і сіл Великої Волині / [голов. ред. М.Ю. Костриця]. – Житомир: ППМ Г. Косенко, 2002. – С. 44 – 51. – (Науковий збірник “Велика Волинь”: праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині; вип. 25, ч. 1).
3. Бойко В. Реорганізація міських дум в Україні навесні 1917 р. / Бойко В. // Український історичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 29 – 38.
4. Комар В. Луцьке міське самоуправління в 1917 – 1919 роках / Комар В. // Велика Волинь: минуле і сучасне: матеріали міжнародної наукової краєзнавчої конференції; жовтень 1994 р. – Хмельницький – Ізяслав – Шепетівка: Україна, 1994. – С. 153 – 155.
5. Леміжанська О. Трансформація органів місцевого самоврядування: від Тимчасового уряду до Української Держави (березень 1917 – грудень

1918 pp.) / Леміжанська О. // Проблеми вивчення історії Української революції 1917 – 1921 років. Збірник наукових статей / [Головний редактор В.Ф. Верстюк]. – Вип. 7. – К.: Інститут історії України НАН України, 2012. – С. 163 – 176.

6. Мамаев А.В. Демократизация городского самоуправления в 1917 г.: законодательство Временного правительства в муниципальной сфере / Мамаев А. // Современная наука: актуальные проблемы теории и практики. Серия „Гуманитарные науки”. – 2012. – №2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nauch-journal.ru/index.php/--gn12-02/417-a>

7. Волинь. – 1917. – 7 мар.

8. Декларація Тимчасового уряду про його політичні завдання / Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів / [За заг. ред. А.П. Коцура, Н.В. Терес]. – Київ-Чернівці: Книги-XXI, 2008. – С. 518.

9. Гайда Ф. Механизм власти Временного правительства (март – апрель 1917 г.) / Гайда Ф. // Отечественная история. – 2001. – №2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zapadrus.su/rusmir/istf/324--1917-.html>

10. Костриця М. Житомир: підручна книга з краєзнавства / Костриця М., Кондратюк Р. – Житомир: Косенко, 2006. – 464 с. ; іл.

11. Волинь. – 1917. – 8 мар.

12. Державний архів Житомирської області (далі – ДАЖО). – Ф. Р-405. – Оп. 1. – Спр. 9. – 95 арк.

13. ДАЖО. – Ф. Р-405. – Оп. 1. – Спр. 6. – 50 арк.

14. ДАЖО. – Ф. Р-405. – Оп. 1. – Спр. 1. – 567 арк.

15. ДАЖО. – Ф. Р-405. – Оп. 1. – Спр. 5. – 320 арк.

16. Волинь. – 1917. – 15 мар.

17. Волинь. – 1917. – 3 июня.

**ACTIVITIES OF THE COUNCIL OF UNITED PUBLIC
ORGANIZATIONS OF ZHYTOMYR AND ITS EXECUTIVE
COMMITTEE (1917)**

The paper examines the main activities of the council of united public organizations of Zhytomyr and its executive committee, determined their impact on city life.

Key words: council, executive committee, public organizations, Provisional government, militia, дума.